

proceedings is partially revealed. Attention was drawn to high-profile cases of misunderstanding the purpose and tasks of the specified category of criminal proceedings, which led to reasonable doubts about the proper observance of the guarantees of the right to a fair trial.

Key words: war, war crimes, criminology, investigation methodology, investigation procedure, pre-trial investigation.

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2023.68.11>
УДК 343.98

Євген Дмитрович Лук'янчиков
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри інформаційного, господарського
та адміністративного права

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5763-6972>
E-mail: evgenlyk947@gmail.com

Борис Євгенович Лук'янчиков
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри інформаційного, господарського
та адміністративного права

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4761-5980>
E-mail: Boryn@bigmir.net

*Національний технічний університет України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»*

Ольга Борисівна Микитенко
здобувач освітнього ступеня магістр

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4608-5567>
E-mail: olgamikitenko71@gmail.com

Університет економіки, права та інформаційних технологій «КРОК»

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ У БОРЬБІ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ

В статті досліджуються питання міжнародного співробітництва правоохоронних органів держав та міжнародних організацій у протидії організованій злочинності у сфері оподаткування. Аналізуються форми і напрями взаємодії органів досудового розслідування України з правоохоронними органами

інших країн у протидії організованій злочинності у сфері оподаткування. Під час дослідження вивчалися міжнародні договори, законодавство держав (Україна, ФРН, Польща, Італія), наукові здобутки вчених, статистичні дані про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування, матеріали кримінальних проваджень. Визначено рівні міжнародного співробітництва у протидії злочинам у сфері оподаткування, що вчиняються організованими злочинними формуваннями: двостороннє; регіональне; універсальне.

Ключові слова: *оподаткування, організована злочинність, взаємодія, міжнародне співробітництво, слідчі підрозділи, слідчі дії, правоохоронні органи, досудове розслідування.*

Постановка проблеми. Сьогодні перед світовою спільнотою постало нагальне питання, яке пов'язане із необхідністю протидіяти стрімкому поширенню організованої злочинності у багатьох сферах життя і діяльності суспільства. Особливу небезпеку становлять злочини у сфері економіки, що вчиняються організованими злочинними формуваннями з використанням міжнародних зв'язків. В останні роки спостерігається зростання деяких видів економічних злочинів, зокрема, у сфері оподаткування (ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів), зростання яких в окремі роки сягає 38% [1]. Певною мірою цьому сприяє нестабільність та постійні зміни податкового законодавства. Використовуючи недоліки законодавчої бази з оподаткування, організовані злочинні формування завдають економіці держави значні збитки. Бюджет не отримує суттєві надходження. Здобути незаконним шляхом кошти переводяться на рахунки в інші країни і використовуються для вчинення інших тяжких злочинів (міжнародного тероризму, розпалювання ворожнечі тощо). Це вимагає від держав пошуку нових та удосконалення традиційних форм співробітництва (взаємодії) у протидії організованій злочинності, у тому числі і у сфері оподаткування. Слушно зазначає О. В. Ковальова, що обмін досвідом із зарубіжними фахівцями відіграє важливу роль в удосконаленні пізнавальної діяльності з розслідування кримінальних правопорушень [2, с. 94]. Розслідування організованої злочинності у сфері оподаткування потребує комплексного використання криміналістичних та інших спеціальних знань (оподаткування, бухгалтерського обліку, банківської справи, інформаційних технологій тощо), а також взаємодії з правоохоронними органами інших держав.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблемних питань взаємодії слідчого з співробітниками оперативних служб та експертних підрозділів присвячені роботи багатьох процесуалістів та криміналістів. Поняття та сутність співробітництва і надання допомоги у кримінальних провадженнях досліджували І. І. Когутич (2005 р.) та Р. В. Бараннік (2010 р.). Організаційні і правові проблеми у правоохоронній сфері Співдружності Незалежних Держав висвітлював у монографічному дослідженні В. С. Гуславський (2005 р.). Проблемні питання взаємодії слідчого з працівниками оперативних підрозділів розкрив С. І. Обшалов (2020 р.). Значний

внесок в розроблення правових та організаційних засад досудового розслідування злочинів міжнародного характеру належить Ю. М. Чорноус [3, с. 137-235].

Незважаючи на увагу науковців до дослідження розглядуваного інституту низка питань міжнародного співробітництва під час розслідування кримінальних правопорушень, що вчиняються організованими злочинними групами у сфері оподаткування потребують подальшого опрацювання, обговорення та вирішення на нормативному рівні.

Метою статті є розроблення теоретичних засад і криміналістичних рекомендацій, що стосуються формування методик розслідування розглянутих злочинів та спрямованих на вдосконалення організації взаємодії правоохоронних органів різних країн та міжнародних організацій у протидії організованим злочинності у сфері оподаткування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічні та політичні перетворення в Україні на початку 2000-х років супроводжувалися не контрольованою прогресуючою еволюцією організованої злочинності у сфері оподаткування. Нерідко її порівнюють із постійно діючим кримінальним (нелегальним) підприємством, яке займається злочинною діяльністю (виробництвом, розподілом, обміном, споживанням як нелегальних, так і легальних товарів і послуг). Такій діяльності притаманний – високий рівень згуртованості, стійкості та впорядкованості дій злочинців, внутрішньої дисципліни та організованості. Характерним для подібних формувань є розподіл функцій і завдань між учасниками, їх професіоналізація і спеціалізація, що визначається загальною метою – одержанням фінансової або іншої матеріальної вигоди, що часто-густо потребує легалізації одержаних доходів, у тому числі і за межами України. Останнім часом зростає не лише кількість злочинів у сфері оподаткування, але й зазнає суттєвих змін технологія їх вчинення, а тому їх розслідування потребує відповідної обізнаності та кваліфікації слідчих, організації взаємодії з оперативними та іншими підрозділами правоохоронних органів України та інших країн світу.

Проблеми взаємодії слідчих з іншими підрозділами правоохоронних органів здавна привертала увагу науковців та висвітлювалися в криміналістичній літературі. Так, вже у підручнику криміналістика 1939 р. зверталася увага на те, що окрема методика розслідування має надавати рекомендації з правильного поєднання слідчих дій та оперативно-розшукових заходів.

У подальших дослідженнях структури криміналістичної методики розслідування окремих видів злочинів науковці також вказували на необхідність поєднання слідчих дій з оперативно-розшуковими заходами, проте називали їх загальними положеннями розкриття злочинів і викриття злочинців [4, с. 4].

Знаковою подією в розробці структури окремих методик розслідування стало докторське дослідження видатного українського криміналіста О. Н. Колесніченка «Научные и правовые основы расследования отдельных видов преступлений» (1967 р.). До основних положень методики розслідування він відносить «поєднання слідчих дій з оперативно-розшуковими заходами, а також поєднання дій слідчого і громадськості [5]. Тобто

взаємодія (співробітництво) слідчого з оперативними та іншими підрозділами правоохоронних органів у розкритті злочинів розглядається як настанова, принцип організації діяльності, якими слід керуватися.

Вперше про структуру методики розслідування окремих видів злочинів зазначається у підручнику з криміналістики за редакцією Р. С. Белкіна та Г. Г. Зуйкова. Одним із структурних елементів методики розслідування автори називають відображення досвіду взаємодії слідчого з оперативними працівниками, спеціалістами та громадськістю [6, с. 470].

З наведеного можна дійти висновку, що на перших етапах розробки методик розслідування окремих видів злочинів згадували про узгоджене проведення слідчих дій та оперативно-розшукових заходів. У подальшому вказується на розробку рекомендацій з організації спільної, узгодженої діяльності слідчого з оперативними працівниками, спеціалістами та громадськістю.

Подальші пошуки науковців призвели до виділення у структурі методики розслідування окремих видів злочинів двох елементів, у яких розглядаються питання взаємодії слідчого в процесі розслідування. До них відносять: а) особливості взаємодії слідчого з оперативними підрозділами Національної поліції, іншими правоохоронними органами, державними органами, установами та організаціями; б) особливості залучення допомоги населення та використання можливостей засобів масової інформації під час розслідування кримінальних правопорушень певного виду (групи) [7, с. 576].

Разом з тим слід зазначити, що окремі науковці розглядають взаємодію як один із принципів обрання та побудови методики розслідування організованої злочинної діяльності у сфері оподаткування, так і принцип практичної діяльності слідчого [8, с. 79-80].

Досліджуючи програму поетапного розслідування організованої злочинної діяльності у сфері оподаткування, авторами пропонується відповідний алгоритм, що узгоджується з етапами розслідування. Одним з його елементів пропонується розглядати використання взаємодії слідчого з оперативними підрозділами по боротьбі з організованою злочинністю, всіх реальних можливостей для швидких, рішучих й раптових для підозрюваного заходів із його затриманням і припинення злочину, а у разі необхідності, звернення по допомогу до правоохоронних органів інших держав. Питання, що стосуються нормативного врегулювання початкового етапу кримінального провадження нами розглядалися у попередніх публікаціях [9, с. 212-217].

З наведеного вбачається, що взаємодія слідчого під час розслідування організованої злочинної діяльності в сфері оподаткування може здійснюватися на державному та міждержавному рівнях. Питання взаємодії слідчих з іншими підрозділами і службами врегульовано відомчими нормативними документами та на достатньому рівні висвітлені в науковій і методичній літературі.

Зміни у сучасній злочинності, в першу чергу організованій, зумовлені посиленням інтенсивності міграційних процесів, лібералізацією у перетині державних кордонів, використанням для вчинення злочинів новітніх інформаційних, телекомунікаційних, банківських та інших технологій. В ряді випадків це

дозволяє вчиняти злочини дистанційно (перебуваючи за межами держави, на території якої заподіюється шкода охоронюваним інтересам).

До чинників, що зумовлюють взаємодію слідчих підрозділів України з правоохоронними органами інших держав у протидії організованій злочинності у сфері оподаткування, слід віднести й те, що певна частина організаторів подібних злочинних формувальних заходів намагаються уникнути відповідальності перебуваючи на території інших країн, а у ряді випадків здійснює керівництво злочинною діяльністю дистанційно. Отже, взаємодію слідчих підрозділів України з правоохоронними органами інших держав слід розглядати як об'єктивну реакцію суспільства з метою протидії найбільше небезпечним злочинним проявам – організованій злочинності, певне місце у складі якої належить організованій злочинності у сфері оподаткування.

Взаємодія слідчих підрозділів з правоохоронними органами інших держав може виявлятися у безпосередньому припиненні злочинів, застосуванні оперативного-розшукових заходів, проведенні процесуальних (у тому числі слідчих) дій та здійсненні кримінального переслідування, обміні наявною інформацією, розшуку, арешті і конфіскації незаконно здобутих та переправлених за кордон коштів та інших цінностей.

Взаємодія слідчих підрозділів України з правоохоронними органами інших держав у протидії організованій злочинності у сфері оподаткування може здійснюватися на трьох рівнях (нерідко називають – напрямках): двостороннє, регіональне, універсальне співробітництво [10, с. 184-189].

Нормативне регулювання взаємодії першого рівня дозволяє більшою мірою врахувати особливості правоохоронної діяльності кожної сторони, погодити питання, які не однаково врегульовані національним законодавством кожної з них. На даний час порядок такої взаємодії врегульовано договорами між Україною та окремими іноземними державами про взаємну правову допомогу, видачу злочинців, передачу засуджених осіб для відбування покарання. До них слід віднести країни колишнього СРСР (Республіка Грузія, Естонська Республіка, Республіка Молдова), Республіку Польща (Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Республіки Польща про співробітництво у сфері боротьби з організованою злочинністю, що укладена і діє з 1999 року), Німеччину (Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Федеративної Республіки Німеччина про співробітництво у сфері боротьби з організованою злочинністю, тероризмом та іншими злочинами середньої тяжкості, тяжкими та особливо тяжкими злочинами від 21.07.2012 року) та ін. [11, с. 423].

Співробітництво на регіональному рівні засновано на принципі територіальності. Це дозволяє врахувати інтереси держав конкретного регіону у визначенні єдиної кримінально-правової та кримінально-процесуальної політики у напрямках, де є найбільша зацікавленість. Аналіз положень ст. 561 КПК України дозволяє дійти висновку, що компетентні органи України під час кримінального провадження, у разі необхідності організації взаємодії з іноземною країною, переважно використовують норми Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах (1959 р.) та додаткові протоколи до неї (1978, 2001 р.).

Міжнародне співробітництво України у протидії організованій злочинності у податковій сфері на універсальному рівні здійснюється на основі її участі у всесвітніх міжнародних організаціях. Мова йде про Організацію Об'єднаних Націй та її спеціалізовані установи, Міжнародну організацію кримінальної поліції – Інтерпол, діяльність якої спрямована на узгодженість дій поліцейських служб, правоохоронних органів різних країн у протидії злочинності.

Інтерпол – це міжнародна, міждержавна організація, до складу якої входить 195 країн світу. В кожній державі-члені організації створено Національне центральне бюро (НЦБ) Інтерполу, яке безпосередньо забезпечує міжнародне співробітництво правоохоронних органів своєї держави в рамках Інтерполу. Національне центральне бюро Інтерполу України було створено постановою Кабінету Міністрів України 25 березня 1993 року. На нього покладається організація взаємодії правоохоронних органів України з компетентними органами зарубіжних держав щодо вирішення питань боротьби зі злочинністю, що має транснаціональний характер або виходить за межі країни.

Міжнародне співробітництво у протидії злочинності здійснюється для вирішення таких завдань: обмін інформацією; ідентифікація та перевірка осіб, предметів за обліками Інтерполу та поліцій іноземних держав; проведення міжнародного розшуку каналами Інтерполу (на території Польщі затримано українця, якого розшукував Інтерпол у 190 країнах світу), забезпечення реалізації видачі особи (екстрадиції); допомога при виконанні процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва.

Відповідно до ст. 551 КПК України слідчі підрозділи можуть звертатися по правову допомогу до правоохоронних органів інших держав через уповноваженого (центрального) органу України. Подібний порядок має свої особливості, потребує певного часу для погодження необхідних питань і документів не завжди дозволяє отримати бажаний результат у розумні строки. Очевидно зважаючи на це 8 листопада 2001 року підписано Другий додатковий протокол до Європейської конвенції про взаємну правову допомогу у кримінальних справах 1959 року, який ратифіковано Україною через десять років і набрав чинності для України 01.01.2012 року. Цим Протоколом внесені зміни до ст. 15 Конвенції. Так, в ч. 4 ст. 4 Протоколу 2001 року зазначається, що «прохання про надання взаємної допомоги ..., також можуть надсилатися безпосередньо компетентними органами запитуючої Сторони компетентним органам запитуваної Сторони».

Із змісту розглядуваної норми вбачається, що поряд із центральними органами, які безпосередньо організують взаємодію на міждержавному рівні, при вирішенні окремих питань дозволяються безпосередні зносини між компетентними органами окремих держав, які за таких умов набувають статусу уповноважених. Безпосередня взаємодія між уповноваженими правоохоронними органами сприяє оперативності та ефективності вирішення завдань, що виникають в процесі розслідування. Практика такої взаємодії потребує подальшого узагальнення та дослідження з метою розробки обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення цього механізму поєднання зусиль не підпорядкованих суб'єктів для вирішення завдань розслідування.

Вивчення матеріалів розслідування організованої злочинної діяльності у сфері оподаткування показало, що слідчі підрозділи в процесі міжнародного співробітництва можуть використовувати наступні процесуальні форми взаємодії: вручення документів (ст. 564 КПК); проведення окремих процесуальних дій (ст. 561, 562 КПК); тимчасова передача осіб (ст. 565 КПК); зберігання та передання речових доказів і документів (ст. 549 КПК); тимчасова видача (ст. 579 КПК); розшук, арешт і конфіскація майна (ст. 568 КПК); створення і діяльність спільних слідчих груп (ст. 571 КПК); перейняття кримінального переслідування (ст. 541 КПК); передача засуджених осіб (ст. 573 КПК).

Розглядаючи процесуальні форми взаємодії в процесі розслідування даної групи злочинів неможливо залишити поза увагою таку форму міжнародного співробітництва як міжнародний розшук.

В теорії криміналістики міжнародний розшук осіб, які вчинили злочин розглядають як один із напрямів міжнародного співробітництва. Його застосування здійснюється щодо осіб, які переховуються від органів досудового розслідування та суду. Під час міжнародного розшуку слідчі підрозділи можуть застосовувати різні форми міжнародного співробітництва з правоохоронними органами інших держав: обмін інформацією, виконання міжнародних доручень слідчого тощо.

Зважаючи на те, що міжнародний розшук являє широкий комплекс процесуальних, організаційних та інших дій, пропонується виокремлення у цій діяльності декількох етапів, кожний із яких характеризується відповідним змістом. 1. Слідчий за погодженням з прокурором направляє до НЦБ Інтерполу запит про публікацію щодо особи – «синя картка». У ньому має бути викладено повну, об'єктивну і достовірну інформацію про подію та факти щодо розшукуваної особи: а) особа, яку розшукують, виїхала за межі України, але конкретне місце її перебування невідоме; б) розшукувана особа перебуває на території однієї з країн далекого зарубіжжя. 2. Розгляд документів Генеральним секретаріатом Інтерполу (ознайомлення з отриманими документами, їх аналіз, перевірка на відповідність вимогам ст. 3 Статуту, прийняття рішення про оголошення міжнародного розшуку тощо). 3. Безпосередній розшук, встановлення особи, її видача (екстрадиція). 4. Припинення міжнародного розшуку у зв'язку з досягненням його мети або закінченням його строку, а також після виявлення за кордоном трупа, ідентифікованого як розшукуваний [12, с. 10].

Важливе місце у взаємодії слідчих підрозділів з правоохоронними органами інших країн належить обміну інформацією. Інформація, якою обмінюються правоохоронні органи може бути отримана з різних джерел (процесуальних, оперативних). Вона може містити відомості про обставини вчинення податкових злочинів організованими злочинними формуваннями; про коло осіб, причетних до цього формування та розподіл злочинних обов'язків між ними; характеристику стосунків між учасниками формування; характеристику організатора, основних (активних) та другорядних учасників; наявність корупційних зв'язків, їх стійкість та реальні можливості у перешкоджанні виявленню та викриття злочинного формування; наявність

міжнародних зв'язків злочинного формування; перебування керівного складу формування за межами України та здійснення звітності керівництва діяльністю злочинного формування тощо.

Обмін інформацією між компетентними органами під час міжнародного співробітництва має здійснюватися на умовах взаємності. Інформація має надаватися своєчасно, точно відображати обставини та події, яких вона стосується, по можливості бути повною. Те, що для однієї сторони здається не суттєвим, для іншої сторони може виявитися надзвичайно важливим у співставленні з інформацією, якою вона володіє. З метою покращення обміну такою інформацією Національне антикорупційне бюро України та Федеральне бюро розслідувань США уклали меморандум про взаєморозуміння для поглиблення співпраці, яким передбачається можливість здійснення паралельного розслідування злочинів, пов'язаних з міжнародним відмиванням коштів, поверненням активів, хабарництвом та корупцією високопосадовців України тощо [13].

Важливого значення у міжнародному співробітництві набуває непроцесуальний обмін інформацією у вигляді консультацій представників слідчих підрозділів з конкретних питань розслідування, надання інформації довідкового характеру тощо. Отримана у такий спосіб інформація переважно має орієнтуючий характер, сприяє прийняттю обґрунтованих процесуальних й тактичних рішень. Сьогодні компетентні органи України наділені правом безпосередньо звертатися до компетентних органів запитуваної Сторони для оперативного отримання необхідної інформації в межах кримінального провадження (ст. 4 Другого додаткового протоколу до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах 2001 р.).

Висновки. Сучасний стан протидії організованій злочинності у сфері оподаткування, яка поступово набуває міжнародного характеру, свідчить про необхідність розроблення методичних рекомендацій з їх своєчасного виявлення, розслідування та судового розгляду. Важливим елементом окремої криміналістичної методики має стати висвітлення питань, що стосуються удосконалення форм (процесуальних та непроцесуальних) взаємодії слідчих підрозділів з правоохоронними органами інших країн. Взаємодія у процесуальних формах потребує подальшого опрацювання такої практики, обґрунтування пропозицій щодо внесення змін у чинне законодавство з урахуванням практики вирішення даних питань в інших країнах та історичного досвіду слідчих підрозділів України у взаємодії з іншими державними органами та громадськими організаціями у розкритті злочинів. Поглибленого дослідження потребують питання створення та функціонування спільних слідчих груп з розслідування податкових злочинів, що вчинені організованими формуваннями і мають міжнародний характер. Така взаємодія сприятиме підвищенню ефективності діяльності суб'єктів, що входять до складу групи та забезпеченню принципу розумності строків розслідування.

Не можна залишати поза увагою питання взаємодії слідчих підрозділів з правоохоронними органами інших країн, які не врегульовані відповідними нормативними актами (непроцесуальні форми взаємодії). Спільними зусиллями науковців і практиків мають бути напрацьовані відповідні

методичні рекомендації, що дозволить активізувати таку взаємодію з компетентними органами інших держав, сприятиме своєчасному розкриттю злочинів, підвищенню ефективності роботи слідчих підрозділів заінтересованих сторін взаємодії.

Перелік посилань

1. Черней В. В. Головні напрями удосконалення запобігання злочинам у сфері діяльності небанківських фінансових установ в Україні. *Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення*: зб. наук. праць за матеріалами наук.-практ. конф. (Київ, 26 березня 2015 року) URL: <http://www.naiu.kiev.ua/files/naukova-diyalnist/naukovi-zaxodi/zbirnu-ki/2015/zbir-krumin-teoriya.pdf>
2. Ковальова О. В. Інформаційна парадигма досудового розслідування в Україні: теоретико-прикладний аспект: монографія. Одеса: Видав. дім «Гельветика», 2022. 320 с.
3. Черноус Ю. М. Теорія і практика криміналістичного забезпечення досудового слідства у справах про злочини міжнародного характеру: моногр. Київ: Видав. дім «Скіф», 2012. 448 с.
4. Зотов Б. Л. Общие положения методики расследования отдельных видов преступлений. Москва: ВЮЗИ, 1955. 38 с.
5. Колесниченко А. Н. Научные и правовые основы расследования отдельных видов преступлений: автореф. дис. ... докт. юрид. наук. Харьков, 1967. 42 с.
6. Аханов В. С., Белкин Р. С., Герасимов Н. И. и др. Криминалістика: учеб. / под ред. Р. С. Белкина, Г. Г. Зуйкова. Москва: Юрид. лит., 1968. 696 с.
7. Пясковський В. В., Черноус Ю. М., Самодін А. В. та ін. Криміналістика: підруч. / за заг. ред. В. В. Пясковського. – 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Філія вид-ва «Право», 2020. 752 с.
8. Лисенко В. В. Організована злочинність як загроза національній безпеці України. *Актуальні проблеми протидії*

References

1. Cherniei, V. V. (2015). The main directions for improving the prevention of crimes in the field of activity of non-banking financial institutions in Ukraine. *Criminological theory and practice: experience, problems and ways to solve them*: a collection of scientific papers based on the proceedings of the scientific and practical conference (Kyiv, March 26). Retrieved from: <http://www.naiu.kiev.ua/files/naukova-diyalnist/naukovi-zaxodi/zbirnu-ki/2015/zbir-krumin-teoriya.pdf> (in Ukrainian)
2. Kovalova, O. V. (2022) Information paradigm of pre-trial investigation in Ukraine: theoretical and applied aspect: monograph. Odesa. 320 p. (in Ukrainian)
3. Chornous, Yu. M. (2012) Theory and practice of forensic support of pre-trial investigation in cases of crimes of an international nature: monograph. Kyiv. 448 p. (in Ukrainian)
4. Zotov, B. L. (1955) General provisions of the methodology for investigating certain types of crimes. Moscow. 38 p. (in Russian)
5. Kolesnichenko, A. N. (1967) Scientific and legal basis for the investigation of certain types of crimes: extended abstract of candidate's thesis Juridical Sciences. Kharkov, 42 p. (in Russian)
6. Belkin, R. S., Zuikov, G. G. (Eds.) (1968). *Criminalistics: textbook*. Moscow. 696 p. (in Russian)
7. Piaskovskyi, V. V. (Ed.) (2020). *Criminalistics: textbook*. 2nd ed., revised. Kyiv. 752 p. (in Ukrainian)
8. Lysenko, V. V. (2014) Organized crime as a threat to the national security of Ukraine. *Actual problems of counteracting organized*

- організованій злочинній діяльності: матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 26 верес. 2014 р. / М-во внутр. справ України, Одес. держ. ун-т внутр. справ України. Одеса: ОДУВС, 2014. С. 79-80.
9. Lukianchykov E., Lukianchykov B. (2015). First Stage pretrial proceedings' regulations (Ukrainian case). KELM. Knowledge. Education. Low. Management. Lodz (Poland). 2015. № 3 (11). 212-217.
10. Лупу А. А., Оська І. Ю. Международное уголовное право: учеб. пособ. Москва: Изд.-торг. корпорация «Дашков и К», 2012. 312 с.
11. Філяніна Л. А. Міжнародне співробітництво у боротьбі з організованою злочинністю. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. № 2. 2012. с. 417-425.
12. Бондар С. В. Взаємодія слідчих підрозділів Національної поліції України з правоохоронними органами інших держав під час розслідування злочинів у сфері банківської діяльності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09. Київ, 2020. 20 с.
13. НАБУ і ФБР будуть разом розкривати корупційні схеми. *Українська правда*. 30 червня 2016. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2016/06/30/7113258/>
- criminal activity: proceedings of the All-Ukrainian scientific-practical intern. conf.*, 26 Sept. 2014. Odesa. P. 79-80 (in Ukrainian)
9. Lukianchykov, E., Lukianchykov, B. (2015). First Stage pretrial proceedings' regulations (Ukrainian case). KELM. Knowledge. Education. Low. Management. Lodz (Poland). No. 3 (11). P. 212-217 (in English)
10. Lupu, A. A., Oskina, I. Yu. (2012). International criminal law: textbook. Moscow. 312 p. (in Russian)
11. Filianina, L. A. (2012). International cooperation in the fight against organized crime. *Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*. No. 2. P. 417-425 (in Ukrainian)
12. Bondar, S. V. (2020). Interaction of investigative units of the National Police of Ukraine with law enforcement agencies of other states during the investigation of crimes in the field of banking: extended abstract of Candidate's thesis of Juridical Sciences: special 12.00.09. Kyiv. 20 p. (in Ukrainian)
13. NABU and the FBI will jointly uncover corruption schemes. *Ukrainian Pravda*. June 30, 2016. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2016/06/30/7113258/>

INTERNATIONAL COOPERATION OF PRE-TRIAL INVESTIGATION BODIES IN THE FIGHT AGAINST ORGANIZED CRIME IN THE FIELD OF TAXATION

E. Lukianchykov
B. Lukianchykov
O. Mykytenko

The article deals with the issues of international cooperation between law enforcement agencies of states and international organizations in combating organized crime in the field of taxation. The forms and directions of the interaction of pre-trial investigation bodies with law enforcement agencies of other countries in countering organized crime in the field of taxation are analyzed. The study studied international treaties, the legislation of states (Ukraine, Germany, Poland, Italy), scientific achievements of scientists, statistical data on registered criminal offences and the results of their pre-trial investigation, and materials of criminal proceedings.

According to the results of the study, the interaction of investigative units with other law enforcement agencies and their units in Ukraine, as well as law enforcement

agencies of other states, is proposed to be considered in two senses. One of them – is a guide, the principle of organization, which should guide the investigation process. The second – as a structural element of the methodology for investigating certain types of crimes, which should contain information about the experience of interaction of the investigator with other departments of law enforcement agencies, government agencies and public organizations, and, if necessary, with law enforcement agencies from other countries of the world (international cooperation).

The levels of international cooperation in combating crimes in the field of taxation committed by organized criminal groups are determined: bilateral (allows to take into account the peculiarities of law enforcement activities of each party to a greater extent, to agree on issues that are not equally regulated by the national legislation of each of them); regional (based on the principle of territoriality and allows taking into account the interests of the states of a particular region); universal (cooperation is carried out on the basis of Ukraine's participation in world international organizations).

Forms of international cooperation in the field of combating crime are international legal assistance (conducting investigators and other legal proceedings, etc.), extradition of a person suspected of committing a crime (extradition institute), taking over of criminal proceedings; transfer of convicts to deprivation of liberty for further execution of punishment; international search; information exchange.

Proposals have been formulated to improve the interaction of investigative units with law enforcement agencies of other states in combating organized crime in the field of taxation based on the provisions of the Second Additional Protocol to the European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters of 2001 on the possibility of direct communication between the competent authorities of Ukraine and the competent ones.

Key words: taxation, organized crime, interaction, international cooperation, investigative actions, police, pre-trial investigation.

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2023.68.12>
УДК 343.1: 343.98

Наталія Володимирівна Нестор
доктор юридичних наук, старший дослідник
заступник директора з наукової роботи

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2940-5338>
E-mail: nataliia.nestor@kndise.gov.ua

*Київський науково-дослідний інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України*

ВЗАЄМОДІЯ СУБ'ЄКТІВ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ І ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ПРОКУРАТУРИ В СУЧАСНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ

Стаття присвячена питанням взаємодії суб'єктів, які здійснюють судово-експертну діяльність, і органів досудового розслідування та